

Forfatter: Fibiger, Mathilde

Titel: Udrag fra Clara Raphael

Citation: Fibiger, Mathilde: "Clara Raphael", i Fibiger, Mathilde: *Clara Raphael*, udg. af Lise Busk-Jensen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1994, s. 284.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-fibiger01-shoot-idm140403938527152/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Clara Raphael

fleksioner udspringer som samtaler mellem Minona og Viggo i en kun svagt fikcionaliseret form. I bogens slutning fortsættes de som samtaler mellem Helene og Virginie. Læsere, der ikke længere anser kristendommen for en anvendelig tolkningsramme for eksistentielle spørgsmål, vil måske mene, at disse ideudvekslinger stedvis bliver udvendigt retoriske, og at de svækker romanen ved deres langstrakthed, men i 1850'ernes Europa var teologien endnu et dominerende tankesæt, hvorfor det er fuldt forståeligt, at Fibiger forsøgte at erobre et sted inden for denne diskurs, hvorfra hun som kvinde kunne tale.

Ved siden af hovedhandlingen er der en sidehandling, som på en indgribende måde spejler Viggos og Minonas skæbne. Det er Tyra Falks historie, som Tyra selv fortæller Minona i første dels sjette kapitel. Tyra er en emanciperet kvinde i Clara Raphaels forstand; en af de frie fugle, en falk, som Clara foretrak for tantens burfugle. Tyra nægter at indgå det fornuftsægteskab, som hendes højadelige familie har arrangeret for hende, hvorefter familien forstøder hende. Hun vælger et frit samliv med en kandidat Verner, som hun har forelsket sig i. Verner har efter nogen tid fortsat en afbrudt rejse, hvorefter hun har født deres barn, som dog kun lever kort tid; nu venter hun på ham i et par lejede værelser.

Tyra og Minona repræsenterer to forskellige former for emancipation. Tyra vil bygge sin sociale eksistens på erotisk passion med den konsekvens, at hun bliver enlig mor. Hun realiserer dermed den emancipation, som det moderne gennembrud et par årtier senere satte på dagsordenen, men som først har fået fuld social gennemslagskraft i 1970'erne. Minonas emancipation er i sit anlæg endnu mere revolutionær. Hun vil gøre kærligheden med samtlige dens erotiske komponenter til hele samfundets grundlæggende princip, også foran det incesttabu som mange, f.eks. nutidens antropologer som Lévi-Strauss og psykoanalytikere som Freud, hævder er alle civiliserede samfunds grundlov. I *Clara Raphael* holdt Fibiger seksualiteten udenfor og fremskaffede et proforma-ægteskab til sin heltinde. Derved hindrede hun Clara i at havne i Tyras situation. Mange fejdedeltagere antydede med rette, at det var snyd, eftersom enhver jo kunne regne ud, at piger som Clara i virkelighedens verden ligesom Tyra ville ende som enlige mødre, uforsørgede og so-

cialt udstødte. I den tidligere roman hengav Fibiger sig til den ønskefantasi at lade Claras idealer overleve forløbets afslutning. I den nye roman ser hun virkeligheden i øjnene og lader Minonas idealer gå til grunde i mødet med realiteternes verden.

Der er i øvrigt en Clara i *Minona*. Tyras ældre søster hedder Clara; hun ses i baldragt på et legemstort portræt, der hænger over Tyras seng. Denne Clara afviste før lillesøsteren forældrenes arrangerede ægteskab for at følge sin kærlighed til billedets ophavsmand. Hun skånes for Tyras sociale fornedrelse, idet hendes maler dør i en duel, hvorefter hun selv dør af sorg. Måske fortolker Fibiger i fremstillingen af dette forhold mellem Tyra og hendes søster Clara sit eget forhold til Ilia. Tyra henter styrke til at gennemføre sin emancipation i den tanke, at hun realiserer søsterens strandede projekt for hende, samtidig med at søsteren som et ideal-jeg forbliver uplettet, død, evig ung og smykket som på billedet.

Tyras og Minonas historier flettes sammen i anden dels tredje kapitel. Tyra har nu fået vished for, at Verner har svigtet hende til fordel for en ansættelse i nabobyen og forlovelse med en lokal borgerdatter. Derved mister hun troen på den kærlighed, hun har baseret sit livssyn på, og tager gift. Minona overværer hendes død og rystes i troen på sit eget kærlighedsbegreb. I en virkningsfuld scene lader Fibiger hende sidde i kirkens våbenhus, adskilt fra menigheden og gudstjenesten, sat uden for fællesskabet af sin selvrådighed. Hun bryder sammen, opgiver sin 'syndige' kærlighed og bekender sig i stedet til kristendommen, som kan overvinde den død, Tyra har overgivet sig til. At Fibiger trods denne omvendelse alligevel lader Minona dø, kan fortolkes som forfatterens straf over heltinden for hendes langvarige forvildelser, men det er vist rigtigere at se det som et udtryk for Fibigers modvilje mod at lade heltinden overleve undergangen af de emancipationsvisioner, som bærer forfatterens eget livsværk.

Ud over Tyra og Minona har romanen en tredje heltinde, præstedatteren Virginia. Hun er netop det madonnaideal, som Heiberg og flertallet af fejedeltagerne havde opfordret Fibiger til at antage. Tyras og Minonas tragiske forsøg på at radikalisere denne madonnaskikkelse mislykkes. Virginia overlever medsøstrenes fallit, men Fibiger harmoniserer dog ikke fuldt ud modsætningerne i slutnin-